קכח: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין. [א] נראה לר"י דלהכי נאמן בשבועה משום דמשיבא כמלוה על פה שהרי עדים מעידין שהשטר פרוע ואע"ג דלדבריו העדים פסולים שהרי מכחישם ואומר שחייב מחצה [ב] מכל מקום שטר אינו מתקיים אלא ע"י הודאתו והא קאמר דפרע מחצה ולא דמי למודה בשטר שכתבו שאין לריך לקיימו ואינו נאמן לומר פרעתי וגובה מנכסים משועבדים אף ע"ג דאינו מקויים אלא על פיו דהתם הוי שטר גמור דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד אלא דבנו הוא דלדברכוהו קיום כי טעין בהדיא מזיף אבל כשקיימו הוי שטר גמור ואין נאמן לומר פרעתי:

ואפילו לרבי עקיבא דאמר משיב אבדה הוי. אומר ה"ר יעקב דאורלייא"ם דלא גרס רבי עקיבא אלא רבי יעקב גרס ואין להאריך [ג]:

אבל היכא דאיכא עדים אירתותי מירתת. תימה לר"י אמאי תלי טעמא משום מירתת במה שיש עדים שירא שמא יכחישוהו הלא רק שלא יסייעוהו אינו יכול לכפור הכל ולהעיז פניו דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו לכפור הכל ויש לומר דכיון שהוא סבור שיצאו עדים לסייעו שהרי מגיאן והגידו לו דעתן ותו ליכא עוזות אם יכפור הכל ואי נאו שירא שמא יחזרו בהן ויכחישוהו היה לו מגו טוב אבל לפי שירא שיכחישוהו אין נוח לו לכפור הכל שלא ירצה שקרן יותר מדאי אם יכחישוהו:

הלכתא ככל הני שמעתתא. וא"ת והא קיימא לן דהילך פטור כדפסק ר"מ בריש בבא מליעא (דף ד. ופס) והכא פסקינן דנשבע וגובה מחצה והא הך שטרא כיון דקא מודה ביה הילך הוא ויש לומר דלא חשיב שטר הילך אלא שטר דגבי ביה ממשעבדי [ד]: אי תיובתא דכולהו תיובתא שלח ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר על תינוק בין הבנים נאמן ורבי יוחנן אמר אינו נאמן מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים יירש כל נכסי נאמן כרבי יוחנן בן ברוקה ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן מתקיף לה רבא האי נאמן ואינו נאמן יירש ולא יירש מבעיא ליה אלא אמר רבא הכי קאמר [א]האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן כר' יהודה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן: שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא [ב]האומר תטול אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא [ג]ובנכסים של עכשיו [ד]ובבנים הבאין לאחר מכאן: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא [ה]המוציא שטר חוב על חבירו מלוה אומר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידין שפרע כולו הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין אבל ממשועבדין לא דאמרי אנן אעדים סמכינן ואפי' לר' עקיבא דאמר [ו]משיב אבדה הוי הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים אירתותי אירתת מתקיף לה מר בר רב אשי אדרבה אפי' לר' שמעון בן אלעזר דאמר מודה מקצת הטענה הוי הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי ליה אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי ליה ודאי משיב אבדה הוי דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא אמר ליה רבינא לרב אשי דר"נ מאי [ה]א"ל אין גובין מתנינן לה וכן אר"נ ואלא הלכתא לאפוקי מאי אי תיובתא דכולהו תיובתא שלח ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר על תינוק בין הבנים נאמן ורבי יוחנן אמר אינו נאמן מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים יירש כל נכסי נאמן כרבי יוחנן בן ברוקה ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן מתקיף לה רבא האי נאמן ואינו נאמן יירש ולא יירש מבעיא ליה אלא אמר רבא הכי קאמר [א]האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן כר' יהודה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן: שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא [ב]האומר תטול אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא [ג]ובנכסים של עכשיו [ד]ובבנים הבאין לאחר מכאן: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא [ה]המוציא שטר חוב על חבירו מלוה אומר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידין שפרע כולו הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין אבל ממשועבדין לא דאמרי אנן אעדים סמכינן ואפי' לר' עקיבא דאמר [ו]משיב אבדה הוי הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים אירתותי אירתת מתקיף לה מר בר רב אשי אדרבה אפי' לר' שמעון בן אלעזר דאמר מודה מקצת הטענה הוי הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי ליה אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי ליה ודאי משיב אבדה הוי דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא אמר ליה רבינא לרב אשי דר"נ מאי [ה]א"ל אין גובין מתנינן לה וכן אר"נ ואלא הלכתא לאפוקי מאי אי **תיובתא דכולהו.** שמואל ורב ששת ורב פפא דכולן הכשירו מיהא לעדות קרקע פיתח ונסתמא והכא קא פסיל כולהו עדיות מדהדר ותנא זה הכלל כל שתחלתו או סופו בפסלות פסול דהא מרישא שמעת מינה דאם סופו בפסלות פסול ולמה לי למהדר ולמתני בזה הכלל אי לאו לאתויי כל הני: **האומר על תינוק בין הבנים נאמן.** לקמיה מפרש מאי אמר על אותו תינוק: **ברבי יוחנן בן ברוקה.** במתניתין [ג] אם אמר על מי שראוי ליורשו דברי קיימים ופסקינן לקמן [ד] הלכתא כוותיה: **נאמן רבי יהודה.** ואע"ג דמוחזק לן באחר שהוא בכור אפילו הכי אב נאמן. והכי הלכתא דהא פסיק הכי לקמן דהלכתא בכולהו כדשלח רבי אבא ואמרינן [קכט.] דלאפוקי [ה] רבי יוחנן אלטריך למיפסק הלכתא כותיה דרבי אבא. ופ"מ אם מוחזק אחד מן הבנים בבכורה בחיי האב אף אם שלא אמר האב כי בני בכורי הוא נוטל פי שנים שלא נחלקו רבי יהודה וחכמים אלא במוחזק שאחר בכור ואמר אביו על המוחזק בפשוט שהוא בכור והתם אמר רבי יהודה נאמן האב לבטל החזקה אבל אם לא אמר האב על האחר שהוא בכור התם אפילו רבי יהודה מודה שהחזקה קיימת דאי לא תימא הכי הוה ליה לרבי יהודה למימר הכי רבי יהודה אומר כל בכור שלא הכירו אביו ואמר זהו בכורי אינו נוטל פי שנים אלא מדלא תני הכי שמע מינה כדאמרינן: **אינו נאמן ברבנן.** הואיל ומוחזק לן באחר שהוא בכור: **האומר פעוט אשתי לאחד מן הבנים.** וקבלה שנתרלית כדלקמן בפירקין [ד] אי נמי לגבר מכתובתה נתן לה חלק בנכסיו. ובשכיב מרע מיירי דדבריו ככתובין וכמסורין אי נמי בבריא ועל ידי קנין: **ובנכסים של עכשיו.** אם נתרבו הנכסים בשעת חלוקה אינה נוטלת כי אם באותן שהיו לו בשעת אמירה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אפילו לר' מאיר דאמר הואיל והודה במקצת הטענה דמודה עכשיו בסלע אחד יותר שהשטר משמע דבשטר כתב סלעים סתם ושנים נמי משמע סלעים השתא דאמר שלש מודה במקצת הטענה וישבע על השאר שטענו מלוה יותר ר' עקיבא אומר מאותו שליש שמודה לו על הכתוב בשטר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור מן השבועה על השאר הואיל דמצי פטר נפשיה משנים האי נמי דאמר לא פרעתי אלא מחצה כמשיב אבידה הוא וכיון דעדים מעידין שפרע כולו והיינו להיות פטור משבועה והואיל וזה פטר עצמו משבועה בדין הוא שהמלוה שמוציא עליו שטר שצריך לגבות בלא שבועה הואיל והלוה רוצה הוא לפטור את עצמו משבועה ומאי טעמא מחייב שבועה למלוה משום דאמרינן היכא אמר ר' עקיבא דהוה כמשיב אבידה ופטור דאין עדים מעידין שפרע כולו אלא מחצה אבל אם לא אמר אלא מחצה אינו אלא כמשיב אבידה ופטור מן השבועה